

EESTI METS

№ 8. August 1923. a.

EESTI
RAAMATUKOGU

**Soovitame rikkalikus walikus
kuiwi hõweldatud ja hõwelda-
mata**

**kuuse- ja männilaudu,
kuiwi tamme-, saare-, jalaka-,
kase-, lepa- ja haawalaudu.**

**Ümmargusi ja kanditud
palke,**

kõigis nõuetawates pikkustes ja jämedustes.

Ümmargusi ja saetud

latte.

**Saeweskis wõetakse jälle vastu ja täidetakse
rutuliselt igasuguseid tellimisi. Ostame iga-
sugust metsamaterjaali piiramata arwul.**

A.-S. «SILVA».

Tallinnas, Merepuiesteel Nr. 17.

**Telef. kontoris 9-29, 13-80, kaupluses 18-09.
Metsaosakond 13-20.**

Telegrammi-aadress: TALLINN — SILVA.

Metsa- ja jahiasjanduse kuukiri.

Tellimise hind:

1 aasta peale 300 marka, 1/2 aasta peale 150 marka,
üksik number 25 mk. Väljamaale aastas 400 mk.
Toimetus ja talitus: Metsade Peavalitsuse juures,
Tallinnas.

Kuulutuste hind:

1 lehek. 1500 marka, 1/2 lehek. 800 marka, 1/4 lehek.
450 mk. Tekstis ja kaanel 100% kallim.
Aadr. liht ja rahasaadetustele: Kuukiri „Eesti Mets“
Tallinnas.

Nr. 8.

August 1923.

3 aastakäik.

*Metsade peavalitsuse ülema ametist lahkudes
pean oma kohuseks tänada kõiki mulle alluvaid
ametnikke senise kaastöö eest ja soovin kõigile
tulewases töös püsivust ja jõudu.*

15. VII. 23.

Metsade peavalitsuse ülem

J. Kitsing.

Metsa raiutakse...

Chr.

Metsa raiutakse... nii noort ja rohelist, kuid seisma on jäänud veel mõnedki põlised männad, täis tufajaid mõtteid! Nad keelduvad kasvust ajamast, nende oltad on tumedad, haljad. Kurvalt waatawad nende ladwad hääleta taewasina laugusesse.

Metsa raiutakse... sellepärast, et ta liig wara lohisema hakkas: et ta oma kallatava lohinaga terve looduse on äratanud; et ta oma

noore lehestikuga liig julgelt sofiistas päiksest, wabadusest, armastusest ja õnnest!

Metsa raiutakse... langend seemneid katab terge muld. Nastad mööduwad. Elutungi wõitmata mõjul tõuseb jälle uus mets, kui roheline sein. Ühest seistes lohiseb ta kändudel veel wõimsamalt kui enne, ilustades ja warjates oma eelkäijate kalmukünkaid.

Metsa raiutakse...

Metsaasjandus.

Tuulekaitse küsimus.

Prof. G. Wagneri ja Münchi järele wabalt K. J. W-g.

3

Waated selle nähtuse põhjuste üle on lahku minewad ehk vähemalt mitmesugused. Siin nimetatakse: toibuainete ärawool weelaskwude tekkimise tõttu, maapinna mätastumine peale ümbritsewa puieestiku äraraiumist, ehitusmaterjalil äratasutamise alumise tüwe osa poolt, et tarwilist wastupidawust lõwenenud tuule surwele luua (Metzgeri teooria järele).

Need põhjused, prof. Münchi järele, pole ainsamad ja on vähema tähtsusega kui tuule mõju, mis ta järgmiselt seletab. Weelaskwude parafüüsismi (nende tekkimisega ilmunud toibuainete ärawoolu ladwaosast) wastu kõneleb nähtus, et peale puieestiku maharaiumist järelejäetud tammegruppides ta nende tüwele ladwad ära kuiwawad, mis hoopis ehk ainult wähe weelaskwe sünnitawad; ta tihnikus tuleb ladwa kuiwamist ette, kus aga weelaskwud wahest ladwa äratuwanise tagajärjel ilmuvad.

Peale selle juhtub wabalt seiswate kuustebe ja männide juures ta latwade kuiwamisi, kus aga ülbse weelaskwe ei teki. Sellega ei taha prof. Münch aga mitte ülemäärase weelaskwude tekkimise mõju ladwa kuiwamise peale eitada, waid tema ei arwa sel nähtusel esimese järgu tähtsust olemat.

Maapinna mätastumise mõju kohta tähendab tema järgmist; ta maapinna halwenemise ta, kui ta näituseks tiheda pöögi alusmetsaga on kaetud, tuleb ladwa kuiwamist ette üfsikult kasvama jäetud tammedel.

Prof. Münchi waatluste järele, mida enne-malt juba Borggreve toonitas, peapõhjusel ladwa kuiwamises on suuresti tõusnud kroonide weetarwitus.

Üfsikult kasvamajäetud tammekroonide peale mõjub mitu lorda tugewam tuul, kui see enne-malt puieestikus wõimalik oli. Selle tõttu sünnib wäljaauramine lehtebest palju suuremal mõõdul, kuna kaotatud wee katmisel juurtekawa ja weesoonte tegerusest puupelis (Spintholz) ei jätta.

Puieestikus ülestaswanud tamme juurtekawa on wõrblemisi nõrgalt wälja arenenud, palju nõrgemini kui samawanustel tammedel, mis kogu aeg wabalt on kaswanud. Samuti kõrgmet-sas kaswanud tamme puupeli osa on wõrblemisi kitsas, mis ei suuda ruttu tõusnud ära-auramist tarwilist wett wastawal mõõdul üles lehtebesse juhtida.

Peale selle arwaldawad mõju üfsikute tamme peale ta teised füsioloogilised põhjused,

mis tuule läbi tekkinud, nagu okste ja lehtede kaotamine. Ka seente kallaletungimiste vastu on sarnased taimed vähem vastupidavad.

Suhtumisel, kui ühes noore, uue puiestitu tekkimisega ka vanade puude kroonid endid jälle täiendavad ja arenema hakkavad, tuleb seda põhjendabalt pitaldase juurteleva ja puupeti koostamisega tõusnud meetarvitamise suhtes; ühes selle järelkasvu arenemisega muutuvad ka tuule suhted kasulikumaks. Kui mõjuritask tuulekaitse küsimus on, paistab selgesti aedniku lahvade ja

tõttu õhulõheleki suluma ja assimileerumist vähenema. Kui juhtumisi aga õhuliikumine maad leiab — ventileerimise läbi näituseks — siis lähed kõi oodatav kasu kaduma, kuna taimed veel halvemini välja arenemad kui vabas õhus.

Triiphoone olulorda vähenetatud mõõdul võib ka kitsastes, sügawates, igalt poolt tuule eest kaitstud orgudes tähele panna, samuti kui tihedates suurtes metsamasšiivides.

Kui oleks võimalik metsas teistvat õhusei-

Kodumaa loodusest.

Taevastoja all, Ahja metskonnas.

triiphoone kultuuridest. Viimase tähtsus, seni kui teda ei lõheta, põhjeneb peamiselt õhuliikumise ärakoidmisel ja soojuse kiirgamise vähendamisel; sellejuures talistavad ahtaklaasid aga assimileerumist, mille tõttu osa valguse kiiri kaduma läheb; waatamata selle peale on aga kasvu järelbused palju tagajärjerikkamad kui vabas õhus. Tuule ärakoidmise tõttu jääb soojus, õhuniiskus ja kuumuse ning väetise lagunemisel tekkiv õhuhape kohale; samuti ei ole sunnitud taimed weepuuduse eht mehaaniliste vapustuste

saat luua, siis võiks ka metsa kasvu mitmelordfeli tõusta, arwab prof. Münch.

Kõige lähem triiphoone oludele looduses on kõrgekasvuline, mitmejärguline õrgmets oma mitmelordfete kroonide pindadega ja ilma lageraiebeta. Kõige kaugemal sellest ideaalst seisab piklabe, sirgjooneliste, luigi kitsaste, vahelolevate raielantidega kitsakrooniline alusmetsata okasmets.

Katseb, mis täis kaswanud, tuulega mitte harjunud puud tuule poolt kilselt lahti teevad, on isedarants kahjulikud, ka n. n. „marutõvale“

pöögile ja tammele. Kõige „marulõwemale“ puule — tammele — on tuul koguni kõige hädaohtlikum. Nimelt, järgneb ettevaatamatult lorraldatud raiele ladwa kuitamine ehk ta täielik puu elutegevuse lõpetamine ja mitte üfilitute ehk ülevalitfewate gruppide juures, waid tihti sünnib farnane nähtus wõrdlemisi laias ribas wäljaraiutud langi lõwal.

Ainult suurtes maasüwides, kus tuule tegevusele kaasaaitawad raied puuduwad, wõib tammepuieftik lastu rikkumifeta kõrge wanabuseni tõusta.

Selles mõttes on Spesfarti (Baieris) 800-aast. pöogi alusmetsaga tammit — 500 ha suurusel lahutamatul pinnal — tammemajanduselt eeskujuks. Sealsetes oludes tuleb tamme ainult suurte puieftikudena tuulest kaitstud ida mäenõwabel ette. Sajakorbsed nähtused, ilma et põhjused küllalt selgetis oleftid tehtud, näitafid, et wälfsed tammepuieftikud kunagi kõrget raieringi ei suuda lenda, fefit et nad warakult rasket wigaftuste all kannatama hakkawad.

Kõhalkud metsamehed Spesfartis teawad feba, kui raske wiga fefi metsmajandusele on, kui mahajäänud lastwuga, kuitwanud lastwaga ja peaaegu järelastwuta mäenõwabel asuwat puieftiku täielikult maha raiuda ja selle läbi wäartusline puieftik tuule mõjudele awada; lastju ei jätta ennast warsti awaldamata. Läbiraiumifite ja noorendamifite raieftel peetakse tuule mõju silmas: puieftiku ferdwad jääwad rawitsemifite raiefteta ja ühes sellega kaitftakse ifeäraniis hoolikalt ka järelastwu, ka fel juhtumifel, kui otsekõhest tuule mõju karta ei ole.

Juhtub aga, et nende ettewaatus ja kaitse-abinõude peale rõhku ei panda, fiis paistawad mõne aja pärast puieftiku ferdwades 50—60 meetri laifsed ribad filma, mille arenemine enam normaalne ei ole.

Põhja-Baieris ja teistes Kesf-Saksamaa kõrgustikludes on tuulele awatud nõwabel lehtmets suuremalt ofalt kadunud ja enefe afemele wähem tundeliku järeftultija, suuremalt ofalt libura männi näol, jätanud.

Mõneftaja aasta eeftit oliid weel kõit mäenõwad lehtmetsaga kaetud. Nähtawasti aga metsaraiumifitega koos tegutses tuul, mille tõttu fiis ka praegune fefiford tellis.

Tuule eeftit kaitsemifite küsimus ei ole uus; on lasteid tehtud tuule mõju kiftendaba, — kuid et põhjused küllalt selgetid ei olnud, oliid ka järeldused wälfsed. Kesf-Saksamaa oludes igast külfest tuulele awatud raied, kus ainult üfilitud

seemnepuud järele on jätud, lähewad harilikult lehtmetsale kaduma. Et selles tuul süüdi, — on aru faadud ja sellele wastawalt ka üht tuule mõju arwesse wõetud: nimelt on mäelbud tuule läbi telliwat lastju, mis muuseas ka lehestiku äraandmifes awalbud, sellega kiftendaba, et igafugu n. n. „püüdeltraawe“ on tehtud. Sarnafeid kraame oli warem palju, kuid tähelepandawaid järeldufit ei ole kunagi sellel olnud, fefit et tähtsamad mõjud: füftoloogiline — puu elutegevuse peale — ja maapinna peale arwesse wõtmata jääid. —

Sellepärast on lorraldatwate lastete põhjendamine wäga tähtis. Mõtted, mis küllalt põhjendatud ei ole, ei ole ka püftiwad ja ei pane laiemaid ringkondi usluma oma otstarbekohasusse ning fafulikusse.

Prof. Münch soowitab kõit metsafaswatuse ja metsafaitse abinõufid weel kord läbi proowida ja põhjalikult uurimifed ette wõtta, kuidas nad tuule mõjule mitmesugustes oludes metsas wastu peawad. —

Ifeäraniis oleks soowitaw kindlasti teha: tuule mõju mitmesuguste segapuieftikude, üfilitute puufeltfide ja wanufe klassifide peale; samuti misfugune mõju on tuulel raie järjeftamifite ja mitmesuguste raiewiifide juures, nagu paljarate, ribaraie, igafugufe järgulifite raie ja auklifite raie kui ka läbiraieftite juures. Wiimafe (läbiraieftite) kohta tuleb öelda, et läbiraieftite õpetus weel küllalt küps pole: fefit ühel juhtumifel annab tugew läbiraie häid tagajärge, kuna teifel lorralt tal lastjullit mõju on, kusjuures ei efimefel, ega teifel lorralt ei suudeta järeldufit ette öelda, samuti ka pärast neid rahuldawalt feletada. —

Oleks soowitaw kindlasti teha, misfugufel mõõdul raie wiifid, puieftiku wormid ja puu kõrgus — tuule peale mõjuwad: tema jõudu wähendades, suurendades ehk lõrwale juhtides — metsas ja wäljaspool metfa — ja kui laugel fefi mõju weel tunda on. —

Samuti oleks tähtis tuule mitmesugufe kiiruse mõju: temperatuuri, õhuniifituse ja maapinnast ning lehestikufit wee äraauramifite peale kindlasti teha, selle juures iga tuule fihti, maapinna kõrgust ja kallakut arwesse wõttes.

Wiimafed küsimused on meteoroloogifide poolt juba kiftamifit leidnud ja on olemas teatawad uurimifite tagajärjed lagendiku maastiku kohta. Siin nimetab prof. Münch, peale eeltähenbatud Bernbeci, J. Schuberti tööd — „Tuule ja temperatnuri fwahelorrast Eberswaldi metsades“, fiis Bates'i „Windschutz durch Bäume“ (Englifse

teeles. — Forest Service'is ilmunud) ja Henocli tööd. Nähtavasti ei ole tema tuttav Wene meisa meteoroloogide töödega, kellel sel alal ka palju juba tehtud on: siin tarvitseks ainult nimetada prof. Luboslawski ja L. Rudowitschi töid, siis Tolsti Oshjakinini ja Kaminski töid.

Teaduslifel, seatawale mõõdul rahuloldawalt, on metsanduses küll juba tuuletüsimus füsioloogi-

gilisest ja patoloogilisest küljest uuritud, kuid ka siin on veel palju teha.

Raswukoha õpetuses ja metsakaswatuses on veel palju tumebaid kohti, mis selgust nõuawad.

Seepärast kuulub kindla loodusteaduslise aluse loomine tuuletüsimuse lahendamises lähema aja tähtsamate metsanduse ülesannete hulka.

Lõpp.

Taimeriigi wahetord looduses.

H. D-g.

Waade minewikku.

Taimeriit on oma eluarenemise käigus enne loomariiki figureerinud, ulatudes halli tumedasse minewikku, kuhu meie mõistus waatama ei küüni. Ajajärgud meie maaleral, mille wältawust miljonite aastatega rehtendama peab, on esimeste idu järjekindlalt edasi kaubnud, teha iqasuguste looduslike olukordade ja tingimiste läes üleslugemata arwus paljundanud, täiendanud, arendades lõpuproduktina esimese riita inimese, kes meie päiwini on püsinud ja seda hiiгла mõistuse tööd küllalt imestada ja kra mõista ei suuda. Püsimuse peale — on taimeriit oma tekkimise algajast sarnaseis liikide wariatšioones, nagu ta nüüd esineb, muutmata me ajani püsinud, — leiame wastuse, aegade jooksul kujunenud maatera pinna lademetest, mille järjelorra ja iseloomu uurimine — geognoosia — on seotud paleontoloogiaga, wiimane käsitab mõõndunud ajajärgude orgaaniliste olemuste kiwistanud jäänuseid ja vorme. Paleontoloogilised uurimised tõendawad et ajawoolude kestwusel on siginenud taimed ja loomad, elades teatava perioodi, siis häwinud minewiku tumeduses; maatera, muutes oma pinna vorme, keemilist koosseisu ja kliimat, wahelduwais tingimistes on aidanud kaasa orgaanilise elu ilmumise ja olluse modifitseerimisele üleslugemata teisendites. Nagu tõendawad maatera algastme ajajärgust kihid — on taimeriit elu käitu meres alustanud, weelastwude näol, sealt maapinnale üle rännates arenenud mitmetelisemaks. Miljonid aastad seljataha jättes oma rännakul, tohib taimeriit uhtusega tagasi waadata. Lihtsa rakufesena on asutud teele, tehes wõiduläike, seisakuid ja laotusi, et jõuda meie ajani olewa täiuseni.

Maatera wanema ajajärgu taimeriigi esitajad, mis peaaesjalikult tolle aja floora sünnitajid, kuuluwad eostaimede sugukonda, karukõltsed, osjad, ja sõnajalgseid, kuid erinedes meie aja eostaimedest tuntawalt ja wõimalit et ühendasiid eneses mitmete nüüdseaja liikide tundemärta, olid 20—50 meetrit kõrged ja nähtawasti sifekaswulise (endogeenae) tüwe struktuuriga.

Kaugemast minewikust esimese puu sarnane taim kuulub karukõltsete peresse (Lepidodendron), 40 meetrit kõrged, bihtoomilise otste jagunenimisega, pärit arwatawasti juba bewooni ajajärgust (umbes 20 miljoni aastat tagasi).

TAIMERIIGI KIWISÖE AJAJÄRG. (umbes 15 miljoni aast tagasi)
a) Stigmaria, b) Lepidodendron, c) Arundaria.

Dieta saab wõimalitult ja on tagajärjerikkam taimeriigi ajaloo teadusline uurimine kiwisõde lademetes. Kiwisõde lademed on hiiгла ajawoolu

jookful hulgalistest taimede jäänustest tekkinud mais, sisaldab enefes kõige paremini hoitud munaaja taimede worme, kuna samikidkivis, liivakivis ja lubjapaos tüvise, lehtede ja õite kivis-tanub jäänuseid vähem leidub.

Kivise ajajärgu taimeriiki iseloomustavad üldvõimul olevad eostaimed, nagu: karukõltsed (Lepidodendron), Sagenaria, Knorria; osjalised: Annularia, Asterophyllites, Calamites; sõnajalged: Sigillaria ja Syringodendron.

Uuem, Juura, ajajärg esineb samaste sõnajalgsete ja osjalistega, kuid vahepeal ilmuvad juba puud mis offalistega ühelaabilised, ka saagolised (Cycadeae) ja eimesed õitega taimed; ülemis maatera nooremis kihtes on saagoliste sarnabus meieaegsetele tuntavam, kuna ka vastavalt offalistele arv suureneb.

Kriibi ja sellele järgnevalt tertsiäär ajajärg toovad nähtava muutuse taimeriiki. Kaovad ära saagolised ja sõnajalged, osjalised vähenevad; ilmuvad nähtavale ühe ja kaheõulised taimed, laienevad offalised, tõru ja osjalised.

Siit peale võime tolleaaja floora tõelisemat sarnabust rõhutada nüüdse taimeriigiga.

Inimene, asudes maaterale, on taimeriiki muutnud, taimi ja puud kultiveerinud, sellega uute sortide tekkimist kiirendanud. Ka laialdised männi ja kuuse kultuurid muudavad tuntavalt kohase taimeistitu iseloomu, esile tuues ühelülgjust. Metsa laastamine, soode kivistamine, põlluharimine, võdrast kliimast taimede ületoomine — see on abinõu, millega inimene aegajalt aitab taimeistitu ilmet muuta. Meie rutiis kuumas Aafrikas, kus talu teda ei hävita, muudab eluviisi uue kliima kohaselt, on aasta otsa roheline, ei kasvata enam päid ega teri, vaid paljuneb juurte abil.

Taime liikide arenemine, kui ka loomariigi muutumine on seotud ja kokkukõlas loobuse tingimiste ja olukordade vahelusega. Vanemad seltsid kaovad, ilmuvad uued, mõned avaldavad kadumise tundemärke, olgu näiteks üks vanematest puudest maateral — baobab (Adansonia digitata), mis sugune ka ainute esitajana Sterculiaceae seltsist veel püsib.

Üleslugemata taimede ja loomade tõud on maateralt jäljeta kadunud, välja surunud, meie ei aimastki et nad on lored olnud, kui maapinna loore lademed nende moonutatud jäänuse ei sisaldaks. Kõrva seades ja võrrelles ajaloo mineviku kogemusi taimi ja looma riigist, võiks ennustada aega, kus inimsoo litte tuleb järg alla anda järjult muutuvate loobuslike tingimistele; kaob unistaja inimkond, kaob kes tunnistab

end igaveseks lestopunkti, selle pärast maailm, äramõistmine ja Jumal, vaevast aimates et see on kõigest väikene riba suure ajaraamatu lehesüljel, mille kirjutaja jääb tundmatuks, äramõistmatuks.

Kui mineviku hädal metsast ja maapõuest keelgi peale rufuvalt mõjub, meeletuletades maie elu kadumust ja ühjust, siis tõdustib meid eht teadmine, et üksitute sugukondade ja tõugude kestvus kestab terve igaviku, kus aastatuhanded kui üks päev. Inimene, kes hiljem maaterale asuab, eht küll vanemad suguharud Amerikast ja Poliineesias nähtavasti välja suremisel, kuid walge inimene, kes kõige kõrgemal arenemise tipul, tohib loota pikemat elukäiku ja suuremat tulevikku. Kõik ajajärgud loobuse arenemise ajalooft tõendavad et üksikud vahelduvad sugultsid, mis loredamõdda järgnevalt maateral elanud, on hävinud ainult siis, kui alguse on andnud kõrgemate, täielikumate eluavalbusvormele.

Loobuses ei nähta absoluutset seisakut; mateeria on omavahel liikvel, avaldub üleslugemata modifikatsioon. Ei ole ka niid seisakut, kuigi see meie ajaliku pilgule nii näib. Alates kõigest minevikust, kaasa arvatud meie aeg on olnud eluavalbusvormi üleslugemata kolossaalne arv. Kus lõpeb lored see wormide kombinatsiooni tagavara, millena ja kus avaldab ennast see produkt? On mõeldav et mateeria modifikatsioon, mis on elu, kehtub ja jõub lõpumatuseni — seal oleks vast seisak, igavene elu, lõpp, algus ja äramõistmine, see on — Jumal.

Mõistuse jälgil.

Võrrelles loobuse eluavalbusvormi, mille juures füsioloogilisi protsessi konstateerida võib, kõige labasemast taimeist alates inimeseni, jääme peatuma küsimuse juure: mis suguse astmeni ulatub loobuse riigis hingeline subjekt temale omaste tunnete ja mõistuse aktiga? Voomadel on mõistus, mis avaldub meelte laudu. Kui meie ei teela mõistust alama astmeliste loomadele, mis õiguslega keelata seda siis taimele? Kui keeldume algastmelise looma mõistuse avaldusi tunnistamast, kus on siis see piir, see mõistuse älemineku aste, tema absoluutne lõpp! Kas ei tohiks oletada et mõistus on laiail loobuses, igalpool, nõrgalt lumab ta alamates oluvustes, kuna inimeses see walgas heleda tähena särab.

Mõistuse avalduse nähtused taimeriigis on põhjalikumalt uurimist Darwini ja õfalt Maeterlincki poolt leidnud, sellede tähepaukud sel alal väärtuslike ja põhjapanewad on. Esimene on,

muu seas, huvitavat liikumise nähtust, nõnda nimet. ringliikumist (circumnutation) taime juures jälginud; peaaegu kõik taimed, ladwa, lehtede ja isegi juurtega sünnitavad ellipse taolisi pöördeid, — on latw, näit. põhjapoolse lāngus, piktamisi pöörab ta end idasse, siis lõuna, edasi lääne, kuni viimaks esialgse asendisse tagasi tuleb. Olets lihtne seletada pöörbliikumise nähtust, et seda esile kutsub valguse ja pimeduse vahelbus, ärritus külgepuutumisest, lehtede ja õite uinal j. n. e., kuid tuleb nimetada, et need faktorid waid kaasa aitawad kiirendades silmapaistwamat ehk nõrgemat iseseiswat muutumist progeesfeeruwate rakuteste turgesstentsioonis. Millega, mis teel valgus ja pimedus oma mõju rakuteste peale awaldawad pole teada; on pöördumisel omatub seisak taimetele kahjulit, siis wõtab taim wastawama otstarbekohasema asendi, ei suuda ta aga seda enam, muutub organismi iseloom.

Tabawalt sarnaneb taim alamaastmelise loomale tundelikkusega, reageerides instinktiivselt kui teada puudutada ehk kauemat aega ärritada. Nõige huvitawam joon selles sarnaduses on tunde koonduimine ja ärrituse edasiandmine ärritawast osast järgmistele, misjuga see liitwale asuwad, olgugi et taimedel närwitawa puudub. Need funktsioonid milles taim juured mõistatuslikult esinewad, nagu juuretipp, tipu õrnemad niidid, suudawad kõwema ja pehmemata mulla kihtide wahel wahet teha, kui need kihid teada kahelt poolt ühelajal suruwad. Kui juuretipp, aimab oma lähedal ühel pool niiskemat õhku kui teisel, annab wiibimata selle ärrituse juurt mõõda üles ladwani, mille tagajärjel ta latw meetagawara poole (circumnutation) lāngu pöörub.

Wawalt olets see wāide liialbus kui rõhutamata, et tunderikas, taimede osade liikumist juhtiw juuretipp, alamaastmeliste loomade ajule wawalt tegutsseb.

Palju näitusi mõistuse arenemisest pakuwad kōpalised (Orchideae) oma huvitawate, tās esteetilist ilu, õite ja taimede ehituswõrmega, millest keerulised, kuid otstarbekohasemad sugutamise wõimalused tingitud. Ka on tähelepanemise wāart see tundelikkus mis rõõwtaimede ja mimooside juures nähtub, nagu Mimosa pudica ja Spegazzini, kes külgepuutumisele silmanähtawalt lehtede kōllupanefuga reageeriwad, kuna India Hedysarum gyraus'i lehtesed jälle wahetpidamata päewal kui õõsel tuulewessi tiibade sarnaselt liiguwad.

Mõned taimed arendawad haruldasi seemneid; näit. taimede seemned milles, kastoorõli walmistatakse sarnanewad pisikeste putukatele oma wäljanägemisega. See on jällegi taimede wäljamõeldus seemnete laialitandmise otstarbeks lindude abil, kes kõwa koorega seedimatu seemne putuka pähe alla neelawad, sellega wiimase kaudu toimetawad.

Taim omis otsimistes ja wõitluses elu eest on eeskujuks inimesele — järelandmata mehifuse ja leidlikkusega. Brandes teab jutustada, et juur süwenemisel maa sisse kohtas wana saapa talla, et sellest takistusest üle saada, harunes juur nii mitmeks niidiks kuipalju tallas tiku augulesti; sel teel takistusest läbi tungides kaswajid jagunenud niidid jälle ühiseks juureks kōllu.

Kas ta mitte sarnaselt ei saawuta inimesed oma ülesleibusi, suurte raskuste ja wõimata katsete waral luues tagajärgi; tihti pimedas kōlades on tulnud wõidelda tundmatuse ja teadmatusega alludes samaste looduse seaduste ja õllatustele, kui taim, et maitsew wõitawa wõidu wilja.

Sidemed hingelistega.

Teadlikult jälgides mõistuse saawutu ei tahaks kahelda, et see elu, mis oma tundemärke wõereringwõulu läbi kõige intensiivsemalt awaldab, poleks suguluses kõige labasema taimega, alalises läbikāimises ja wahelorras, nii füüsiliselt kui psüholoogiliselt.

Tuleb kahelda kas on inimesed midagi tseiseiswat, omapärast ilubusetundes ja kunstis loonud, waid kõik meie muusika kui ta arhitektuuri motiivid, meie wārwide ja walguse harmoniid j. n. e. on wõetud loodusest. Siin peame taimeriigi esteetilist wārtust, mis üleslugemata wārwide ja wormide kombinatsioonid awaldub, kõrgelt tunnistama, mida ühegi reaalse wārtusega fikseerida ei saa. Inimese hingelised läbielamised leiawad looduses, iselāranis metsa mitmekesisuses,

teatava vastukõla, viimasest juhitult, omavad ühe eht teise uuema sihi, mis indiviidumi enese talbumusest ka ära oleneb.

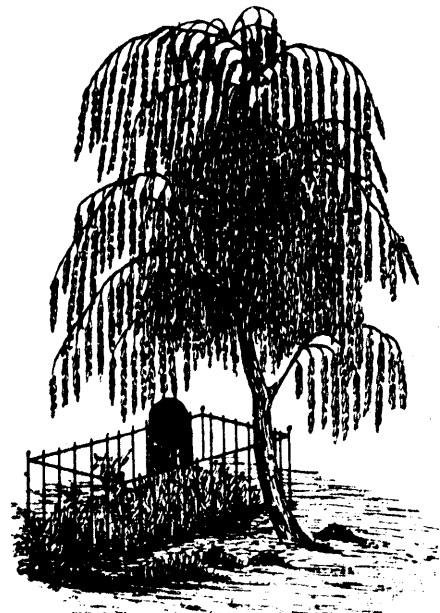
Wets mõjub suuresti inimese hingeawalduste peale. Wõiks tuua paljugi ülistusi, tunnete awalduste seeriaid, mis pühendatud mehfale. Doome Rootsi geeniusel A. Strindberg'ist omapärase fakkendi:

„Suwitaw et inimesed meeleheitel tormawad metsa, enne kui tulla mõtte juure ennast tappa. Wets — eelwiimane, silmus — wiimane. Nägitalfe ühest kirjanikest kes oma populäärsest alal hoibis 20 aastat, kuid ilmawaadet muutes, selle kaotas. Hingeni põrutatud ja häbiatunud oma langemisest, jooksis ta meeleheitel metsa, kust wiimati poolhulluna leiti. Wets on barbaaride häll, põldude waenlane, sellega ka kultuuri waenlane. Inimene ootamatult kaotades oma kultuurilise olengu, silmapilkelt muutub barbaariks, metsloomaks, talbudes metsa. Kui lõber on kultuuri saawutus! On teada et hullumeelsed algawad seltest et kõige esiteks wiskawad enesest ära riided. Mis on hullumeelsus? Põõrdumine algarenemise astmel!“

Sebafana nalja tegi nähtawasti ka ise Strindberg oma jututangelase Johani nime all. Wiimane, kelle enesearmastus ootamata wälse waheluhtumise läbi haawatud sai, põgenes õnnetuna metsa, kus õõ otse oma seisuforda järele kaalus. Hommikuni metsas wiibides suutis end koguda ja naeruwääriliseks kujutada oma armastust res-toraani ettekandja tüdrukuga wastu.

Wetjal on külgetõmbe jõud ja nähtawasti tuleb ta hinge-kui ka ihuwaludele wastu. On ju rahwa seas ütetus: „Esimene waluga kihutas metsa!“ Kariloom erilasest nõelatud jookseb metsa, koera jooksfule annab terpentini samase sihi. Wafistos, esimest korda laudast wallale pääfedes, ei tärda metsa, teba ei heiduta salapärase mühin ja teadmatus, waid heameelega andub jälle tagasi sinna, kust ta esivanemad inimest orjama tulnud.

Wets on wabaduse sümbool. Ta teeb inimese wõraks, asetab loobusele lähemale, ei nõua komsbeid ei kultuuri, kuid rohkem füüsilist toitu; on heaks pinnaks iseteadwa, isetarga karakteri loomisel (näit, meie kodumaa metsanurga inimeste kuni kangelasjuseni iseteadmus). Kuid suurelinna ära, wõõrad inimesed wõõraste kommetega on nendele tüütawad, lõõwad igapäisest rööpast wälja ja südamesse asub igaisus kodusema järele. Olles sunnitud linnas elama ka haritud metsanurga inimesel on raske hingelise tasakaalu pidada.

Leinapaju

„Doomade elus“ toob Drehm palju näitusi, et metsloomad wangipõlmes kurbtusse surewad. Nii suur on koduigatsus wabade metsade järele. Sfeeranis tundelikud on selles inimtüugu ahwoid, gorilla ja orang-utang, kes keelduwad ifegi toitu wõtmast ja tihti juba mõne päewa pärast surewad. Rahtlemata on inimesi, ma usun ifegi meie kodumaal, kes metsanurgast asudes linna kätatsewasse kontrasti pea wälja sureksid.

Kuulus Maeterlinck ütleb ifegi taewa elust ära, kui sinna tema mälestusse piisimajäänud 2—8-me armsamat puud kaasa wõtta ei wõimastataks, awaldades seba järgmiselt:

„Nendes muljete üleslugemata teerus, mis läbiipaistwa eesriidena ümbritsewad meid, wõib olla, meie maie elu maapõue waranduse, õnne ja rahulolemise loowad on see, et igal ühel on mälestus kahes, kolmest ilusast puust. Kui sa oled jätnud seljataha pool eluaega, kui lõpeb imetelemise aja-järk, kui ligitaudu on nauditud kõik need muljed mis wõimaldawad kunst, geenius, inimeste ja aastafadade hillgus, kui oled sellest kõigest küllastunud ja wõrdled paljugi, siis teadmata andub wäga lihtsate mälestustele. Selguub waatepiirile tõusewad kaks-kolm ilmsüütut kaju, nii muutumata truud ja wärsked, et tahaks neid üle kanda wiimse uinatusse kui wõimalik, et kaju suudab üle läwe astuda mis kaht ilma lahutab. Mina isiklikult ei taha uskuda paradüüsi, kui ka hauataguse elu olemasolu, eht seal küll torebud

hiilgaks, kui minu asuloha läheduses ei seisaks luuleline tamm Sen-Vom'ist, küpress eht pinija ühildase warjupaigast, olles rändajale eeskujuks suurimale tegudele tarvilise wastupidawuse, waike mehifuse, lire ja meelekindlusjega."

Kas ei terti kodupaigast mu silme ette wana last teelahtmel, ta lapsepõlwest mu sõber olnud, näinud mu wallatust, rõõmu ja turbtust!

Mööduwad ajad, wähetuwad inimesed tume- newad mälestused, jääb mõraks kodu, siis pole mind tarwis enam siina..

Wahest rännakul wiib siisti mu tee veel kord tuttawale ristteele. Sõber! Kui sa siis veel seisad seal, et jutustame jälle, arutame mälestuste lõnga ja mis unustanud minua — tuletad meele.

Käen eht su ladwas kuivanud oksi, kuid ta minu juus on hall. Aeg on meil siit wiist minna. ääme terweks;

Ja kui paratamatult jõuab puhketund, ei tahaks ma asjata segada inimesi nende askelbuses, kuulda järelehüüdeid ei ohleid omal hawal — mul ilusam on tõuswa päikese wirwendus hõbelehtes warajasel loidikul. Kaugelt, laugelt tuleb õrnalt õõsuv tuuleke, ta puhang peatub filmapilguks lehtede sahinas, toob terwisi, jaelt teerajalt...

Kes armastab metsa, tunneb neid lahutamata ühendawaid sidemeid, mis lõidawad kui wane- mad lapsi. Iku maitsta sellest kirjuriiklast kuuest ja saladuslises lehtede mühinas kuulata mõista- tuslikku juttu on mõrdlematu.

Saar.

T. Põllumees.

Saarepuu seltsifid leidub meie maal kaks: Fraxinus excelsior ja Fraxinus americana.*) Wiimane afus siia alles 18. aastajal ja selle- pärast ongi teda wähefel arwul leida.

Esimene, meie moa põline saar, armastab kaunis head maad, iseäranis lubjatat, wärsket sawimaad, niisama ka madalat mustamulla maad. Siin, turba ja soomaadel, kus alaline niiskus walitsemas, ei taha ta elutseda — kasvab, kuid kiratseb ja nagu üelbasse: ei ta ela ega sure! Walgust, soojust ja lähemat cuumi tarwitab saar rohkem kui kõil teised puu seltsifid eht küll noores eas warjuse kohaga rahul on ja külma kaitsets isegi kerget kasulata armastab.

Kui saarel eluase meelepärane, on ta ta kasv kaunis edasijõudew. On tähele pandud, et tahtmise järele maa peal saar 40 a. wanaduses rinnafõrguse mõddus oma 35—40 s/m. annab. Saare iga ulatub kuni 200. aastani. Wabalt kasvades ajab ta ladwa haruliseks, laien- dab juuresti krooni ja warjab sellega laialdaselt maapinda. Tihealt kasvades sirgub tüwi ja kroon loondub koomale. Seemet hakkab ta 40 aastafelt andma. Seeme walmib sügisel ja jääb kuni hilise talweni puu otsa. Seemue idanemise aeg wõtab ligi kaks aastat. Kewadel külitub seeme idaneb alles teisel aastal ja sellepärast on

tarwis seeme juba sügisel külitada eht jälle lii- waga segatult ületalwe telbris hoida, mille tõttu ta järgmisel kewadel külitult koha idanema hakkab.

Saar, oma sügawale ulatawate juurte tõttu, on tormide wastu kindel, paneb ta nooreseas juurtele külmadele wastu, iseäranis sel ajal kui pungad puhkewad. Peale raiumist ajawad känd- nud rohkesti wõsu.

Saarepuu on kestmise wastufega, paendur ja toime poolest toreba kirjaga; pinde ajab wähe ning kuivas, warju all kauase wastupidawusega.

Ameerika saar (F. americana) on oma setju- koha ja walguse mõttes wähem nõudlik kui meie saar. Edeneb ka soomaadel ja kannatab kaunis ohtrasti niiskust, kuid kuwab ja külnab asulohad ei meelbi. Kaswab ka kaunis ruttu ja on kül- makiindlam kui meie saar, mille tõttu ta kewadel hiljemini lahti läheb.*)

Omaduste poolest on mõlemad saared ühe- sugused ja nende tarwitamine majapidamises ja puutööstuses suur, iseäranis tiskeri töölodades, kus nende laudadest kallist ja torebat mööblit walmistatakse. Ka tarwitatakse rohkesti saare- puud wanakrite, saanide, regede j. u. e walmis- tamiseks, millest tingitub, et saar meie maal wäga lugupeetud ja tagaotsitaw puu on.

*) Üstikult mõib ta veel teisi leida. Toim.

*) Sehtemineku aja kohta walitsewad lahtarwamised. Toim.

Jahiasjandus.

Röövlindude hävitamine.

R. P.

Walweametnikud kurdawad tihti, et röövlinnud, isearanis waresed, kewabel ja suwel neile palju kahju teewad. Kewabel, kui warestel pojab on, tungiwad nad eluhoonete lähedusse ja wiimad sabade kaupa noori kanapoegi eneste poegadele toiduks. Suwel jälle, kui wili põllul walmunud, lendawad parwede kaupa wiljapõldudele ja häwitawad ilmarmuta waeze metsamehe wiljasaaki.

Et wareste hävitamine püssi abil liig kulutaks läheb ja püssiga neile lähenemine raske on, nii et neid sel teel wäga harwa tabada saab, siis tutwustan metsamehi siin kohal lihtsa püügiriistaga, mille abil, isearanis talwel, lerge on waresid häwitada.

Selleks wõetakse tükk walget paberit (kui püübmine talwel sünnib ja musta, — kui suwel) ja keeratakse õigeks koonuseks, mille küljed oleksid 8 f/m. ja diameeter 6 f/m.. Sarnane püügiriist tuleb seestpoolt kleepiwa ainega ära määrda, milleks oleks kohane kingsepa klistri. Siis pannakse koonuse terawa otsa sisse natuke wiljateri ja seatakse püügiriist sarnase loha peale, kuhu

waresed armastawad käia, kergesti lume sisse ehk suwel mulla või liirwa sisse nii, et koonuse lahutine ots oleks maaga taha.

Waresed, ilma et püügiriista kardaks, hakkawad sealt seest teri nockima — ja sellega kleepub püügiriist nende peasulgedele külge. Waresiduse püügiriistaga, misjagune tema filmad kinni on katnud, lendu ja lendab otse sihtjoones ülespoole, lõpuks filmapiirilt kadub. Mõne minuti ootamise järele ilmub uuesti filmapiirile, aga juba korratumalt lennates, kuni wiimaks surnult maha kukub.

Sarnane püügiriist on lihtne walmistada ja temaga wareste püübmine ei lähe kulutaks.

Et aga waresid suwel wiljapõldubelt eemal hoida, selleks tuleb põllu ümber, aiateiwaste ehk selleks pandub ritwade külge, peenikene nõbr tõmmata. Nõõbriga piiratud põllu peale ei lähe waresed ialgi toitu otsima.

Talwel nende häwitamisega ja suwel eemalpeletamisega wõib metsamees saawatada, et tema kanapojad ja wiljapõldub puutumata jääwad, kuna kodukohti selleasemel ümbritsewad laululinnud.

Wabariigi kõliseswad margad salafüti ära andjaks.

J. Põllumees.

Mõigu mõisa metsawaht Männit heitis wäsnult wäheks ajaks woobisse, lõunasööki „luusfe lastna...“ Waewalt olid filmalaud loomale wajunud, — kui tume püssipaul lähedast metsast tuppä kostis.

„Wõtaks neid kurat!“ wandus Männit woobist wälja hüpates.

Mõne minuti pärast ruttas ta, püss õlal ning koer ees, metsa poole, kus warsti lastud litje werise aseme üles leidis. Kitis ise oli juba ära

wõitub... Männit sundis koera salafütile jälgi mõõda järele minema, mida koer nähtawasti wastutahmist tegi. Warsti peale selle kõlas laugemalt tihnikust jällegi paul, millele koera wingumine järgnes. Kohale jookstes leidis Männit oma koera juba surnult eest...

„Meetud röõweli!“ kirus Männit sammusid kohaliku politsei raiooniülema ja metsniku poole juhtides, kes umbes paari wersta laugusel, ligis-tilu elasid. „Mina teda juba tunnen! Käätsi Kaarli — kes muud!...“

Ülbes tund aega hiljem sammus Männil raiooniülema Leppiku ja metsnik Kuusiku seltsis Kääksi talu poole. —

Kui Kaarli, kes parajasti tarditusest olnud „tulemasinat“ puhastas, läbi akna nägi kutsumata külalisi tulewat, aimas ta milles asi seisab... Kohe andis ta oma küljeluule Marile käsu haigeks jääda. Kohe oli Mari ühes küttega moodis teki all ja algas oigamist. Kaarlit õnnestas ta veel parajal ajal püüsi piserduse leivakünnassee taina sisse suruda, enne kui „külalised“ uksest sisse astusid. Väike neljaastane tütreke pugus külaonuusid filmates hirmu pärast sängi alla.

„Kuhu panid kütse, mis tunni aja eest metsast töid?“ küsis raiooniülem Kaarlit.

„Ei mina tea kütsest midagi!“ salgas Kaarli julgelt.

„Kus on su jahipüüsi?“

„Mul ei olegi püüsi!“

„Mis jaoks sa mu koera maha lastsid?“ päris Männil.

„Ma ei tea, kas sul koera oligi või ei!“ jahwas Kaarli karebalt.

Ametnikud ei lausunud enam sõnagi. Algas läbiotsimine. Kui toas midagi ei leitud, jätkasid Leppik ja Männil otsimist lakas ja heinalüümis, kuna Kuusik tuppa jäi. Kui kõiit lohad tagajärelt olid läbi otsitud, tulid ka esimesed tuppä tagasi. Müüd seisid kõiit kolm ametnikku tejet tuba nõutult... Seal pugus väike plita, arvates et „kurjad onud“ ära on läinud, woobi alt välja. Tüdrukulest nähes tegi Kuusik naeratava näo ja küsis kosinal lapselt:

„Ütle, kallis laps, kuhu isa kütse ja püüsi pani?“

„Ei, ma ei ütle,“ wastas laps mõteldes.

Kuusik otsis taskust mõned wabariigi hülgamad ja kõliserwad margad välja, mis wäikele näisid meeldiwat. Laps mõitles tüli aega... Kui aga rahadele ta veel mõned kompwektid juure lisati, fosistas ta tasa:

„Kits ema laisus ja püüsi leivakünnas...“

Kits ja püüsi leiti kohe ja konjisteeriti mõlemad. Kaarli enese peale tehti protokoll, kütse ja koera lastmise üle...

Ja mis veel: selgus, et Kaarli oli kohaliku kütirühma liige...

Huntide omakohus.

Ühes hundirikkas nurgas ei annud halliwatimehed ühikule metsatalule enam sugugi rahu. Pea igal ööl tegid nad oma rõõmläigu lauta või talli. Talumees ühki oli wõimetu terve karja huntide wastu. Ta pidi naabriid abiks kutsuma.

Kord külmal, tuisusel ööl olid 12 kütiti talusse kogunud. Talu õu oli kõrge aiaga piiratud, nii et ainult läbi wärawa sisse ja välja wõis pääseda. Wärawad aeti pärani lahti, kuid seati nii, et tarwilisel filmapilgul neid majast nõdriga kinni wõidi tõmmata. Et talus just hobune ära oli jurnud, toodi see õue huntidele meelituseks. Kütid toas seadsid ennast alende juure, kust õue lasta wõis.

Kõik läks nii, kuidas ette mõeldud. Tuled kustutati ära, ja terwes majas walitses surmaswaikus.

Warsti kuulsi kauget hulgemist, — hundid olid raibet haistnud. Mõne minuti pärast ilmus wärawasse määratu hundikuju. Ta wahtis igasse külge, hiilis raibe juure, nuustis kõiit õue nurgad läbi ja jooksis wiimaks minema.

Natukesel aja pärast ilmus terve kari hunte, kes kõiit julgelt raibe kallale asusid. Wiist usaldasid nad oma salakuulajat, kes kinnitas, et hädaohtu karta pole.

Kui kõiit hundid õues olid, tõmmati wäraw kinni. Samal ajal paukusid 12 püüsi, ja kuulirahke sadas metslaste pihhta. Hundid satustid segadusesse, otsisid wäljapääsu, kuid seda ei olnud.

Müüd sündis lõige dramaatilisem ja kurwem episood.

Kõiit kistujad tormasid ühiselt oma salakuulaja kallale, kelle pärast nad hädassee sattusid. Silmapilgu jooksul oli see lõhki kistud ja kolebaste purustatud.

Õues oma kättemaksu himu waigistanud, püüsid ellujäänud metskoerad ennast nurladesse peita, kuid tapeti wiimseni maha.

Mõnda sai talu oma waenlastest lahti. Selgest loost näeme, kui õieti loomad kohut peawad.

„E. Kütt.“

Mitmesugust.

Metsaseaduse rikkumised ja turitööde jälgimised.

K. Anderson.

3

Metsawargused ja omavolilised raiumised.

Selle kohta täiavad metsaseadustitus järgmised paragrahvad (§§ 793—796):

793. Kui seaduses ettenähtud korras metsaseaduste rikkumise üle protokoll on tehtud, kus § 193 põhjal kinnitatud metsatassi järele väljaarvatud riigi kahju mitte üle 100 marga ei tõuse, siis teeb kohalik metsaülem määruse, et süüalujelt riigi heaks ülalnimetatud tassi järele välja arvatud rahatrahvi tuleb sisse nõuda (R. L. § 158¹) ja omavolilijelt raiutud mets eht sellest valmistatud materjal ära võtta eht, kui see võimalik ei ole, teda kohustada selleksama tassi järele väljaarvatud metsa hinda ära maksma. Nimetatud seaduse rikkumise korral, kui riigile tehtud kahjumma üle 100 marga tõuseb, teeb määruse samal alusel järgmise tõrgema ametkoha juhataja, j. o. maakonna metsaülem, metskonna metsaülemalt saadud protokollile järele.

794. Määrus süüdlasele rahatrahvi kohta peab metsaülemale poolt tehtama 7 päeva jooksul peale protokollile tegemist eht sellest päevast arvates, kus ta jeda omale alluvalt metsnikult saanud on, kui sellejuures süüdlane teada oli ja mitte hiljem jeda tähtaega, peale süüdlase leidmist, kui tema protokollile tegemise ajal mitte teada ei olnud. Maakonna metsaülem peab valmistama oma määruse trahvi pealepanemise üle mitte hiljem kui 7 päeva jooksul, arvates protokollile saamise päevast metsaülemalt, kui süüdlane on teada antud ja mitte hiljem jeda tähtaega peale metsaülemalt teate saamist süüdlase leidmise kohta, kui see protokollile tegemise aeg mitte teada ei olnud.

795. Määrus (§§ 793 ja 794) antakse teada süüdlasele allkirja vastu kuulutuse peal ja määratakse 2-nädalane tähtaeg, kuulutuse kättesaamisest arvates, oma nõusolekut avaldamiseks selle tema kohta tehtud määruse täitmiseks. Kui süüdlane tõrgub oma allkirja andmast temale määruse teadaandmise üle, siis tehakse selle üle märkus teadaande peale.

796. Kui süüdlane, selle peale määrusega trahvi pandud, 2 nädala jooksul, teadaande saamise päevast arvates, ei avalda oma nõusolekut selle määruse täitmiseks, siis antakse asjale üldises korras kohtuile läbi, nagu see ette nähtud seaduses.

Kriminaal kohtu p. seaduse § 1125¹: Süüdistuse asjad metsaseaduse rikkumistes, mis ette on nähtud rahul. tr. j. §§ 155, 156 p. 1—5 ja 153, sama §§ 161, 161 p. 1 ja 164 alluvad kohtu arutusele üldises korras, mis riigi varanduste ja sisse-tulekute kohta puutuvate süüdistusasjade kohta kindlaks on määratud:

1) Kui isik, sellele metskonna eht maakonna metsaülemale poolt trahvi on määratud, seaduses ettenähtud ajal ei avalda oma nõusolekut selle määruse täitmiseks;

2) Kui isik, kes avaldas oma nõusolekut määruse täitmiseks, ära ei maksa temale määratud tähtajaks pealepandud trahvi; ajapikenduse andmise korral ära ei maksa antud tähtajaks määratud osa, nõudajama ei ilmu metsatöde, metsaülemale kuitse peale juhtumisel, kui tema nõusolekut oli avaldanud trahvi metsatödega taja teha, eht neid töid ära lõpetada või oma peale võetud mõnesugust kohustust ei täida ja kui selle juures maakonna metsaülem ei tee korraldust politsei läbi administratiiv korras süüdlaselt mittetastatud või tödega tasategemata summa sissenõudmiseks;

3) Kui süütegu, mis tähendatud ülalnimetatud rahul. tr.-sead. paragrahvides, on tõrda saadetud ühe ja selleksama isiku poolt kolmandat eht rohkem tõrda. Kui trahvi sissenõudmine on korraldatud administratiiv korras ja süüdlaselt võimalik ei ole jeda summat kätte saada, siis ei või hiljem sarnast asja enam kohtusse anda, olguigi, et väija on kuju-nenud süüdlase maksujouelus.

Reis paragrahvides ettenähtud korras ei pea tihti metsaülemad kui ka politsei kinni ja kaadavad asja peale juurdlust otseteed kohtu otjustada, mis läbi asjale walekäit antakse. Asjad lükatase kohtu poolt tagasi ja tihti alles rahutogus, kui rahutogunil asja on otjustanud ja laealune edasilaebuses sellekohase vastuwaielusega esines. Sellepärast on tarwilik nende kohta järgmist seletust anda:

1) Kui kaswawa metsa warguse, omawolilise raiumise eht ilma loata metsamaterjali wäljameo üle metskonna ametnikkude eht politsei poolt sellekohane protokoll loflu on seatud ja tunnistajate ja järelewaatuse teel kohapeal sündinud kahju kindlaks tehtud, tuleb metsaseaduse §§ 793—796 ettenähtud korras metskonna eht maakonna metsaülemale poolt määrus teha trahwi sissenõudmiseks ja see määrus süüdlasele maksimiseks ette panna. Ei awalda süüdlane kahe nädala jooksul, määruse aratirja allkirja vastu kättesaamise päewast arvates, nõuetawa summa aramaksimiseks oma nõusolekut, siis alles antakse asjale kohtuile läbi krim. tp. sead. § 1125¹ ettenähtud korras, nii süüdistust kui ka isiwilinnõudmist üles seades, igal üfikul juhtumisel nendest paragrahvideest wastawaid tarwitades;

2) On nende ülalnimetatud süüdistuste kohta poliitsei poolt protokoll loflu seatud ja juurdlus toime pandud, siis tuleb kdit materjal metsawalitsujete üle anda, kes siis ülaltähendatud korras asjale kätigi annab;

3) esimehes punktis tähendatud wiijil tuleb siis talitada, kui süütegu tõrda on saadetud ühe ja sama isiku poolt esimest eht teist tõrda; tõrduw aga süütegu ühe ja sama isiku poolt kolmandat eht enamist tõrda, saadawad metsaülemad asja otseteed kohtu

korraldusse, ilma et omalt poolt määrusi teeksid ja süüalusele maksimiseks ette paneksid.

Rende asjade äraiganemise aeg on ette nähtud rahut. tr.-sead. § 21 ja on taswawate puude warguise ja omawolilise raiumise juhtumisel üks aasta ja ilma lubata metsamaterjaali wäljawee süüdistustes 6 kuud, kuriteo toredaajamise ajast arwates.

Süüteo juurdlusel tuleb igaford tingimata kindlaks teha, mitmendat torda süütegu ühe ja sama isiku poolt torda saadetud ja kohtule selle kohta dokumentaalsed tõendused liigi panna. Selleks on joo-witaw isearalised süüaluste nimelkirja pidada. Kõn-dasama tulewad protokollid ja juurdlused walmis metsamaterjaali warguste üle, rahut. tr.-sead. § 151 järele, otsused kohtule arutada anda. Rende süüte-gude iganemise tähtaeg on tats aastat.

Omawoliliste metsaraiumiste kohta riigi rendi-maadel rentniku poolt eht wiimase teadmisel ja nõusolekul kolmandate isikute poolt on ka ehtarwa-misi ette tulnud. Käsitades maareformi teostamise määrust § 95, on kohtudel arwamisel ojadub, et sar-naste raiumiste korral tuleb rentnik wastutusele wõ-ta kui wõõra wara raiskaja rahut. tr.-sead. § 177 põhjal ja mitte sellejama seaduse § 155 järele. Seda arwamist tuleb ehtsiks pidada. Kui omawo-lilist raiumist wõõras metsas ainult wõitke raha-trahwiga karistatakse ja asja isegi lepituse teel wõimalik lõpetada on, siis ei wõi raiumist, mis maa peal on jündinud, kus raiija rentnikuks ja seda faktiiselt arwitab, mitte sarnaste kuritööde hulka arwata, mida rahut. tr.-sead. § 177 järele aruta-takse.

Maareformi määruste § 95 põhjal on renditoh-tadelt loata metsaraiumine omawoliliste raiumiste hulka arwatud ja tuleb teis asjades süüdlase was-tu süüdistusega rahut. tr.-sead. §§ 155 ja 158¹ põh-jal esineda.

Wabariigi walitsuse poolt 4. märtsil 1921. a. wastuõdetud määruste järele („R. T.“ nr. 19--1921. a.) on moodustatud ringkonna komisjonid, mis koos seisawad: kohalikest riigimaade ringkonna-walitsusest, metskonna metshälemast ja wallawalit-suse ehtajast, kes kohapeal riigi renditalude maadel asuwate ehtluste ja metsa kohta rentnikkude oman-dusõiguse kindlaks määrawad. Need komisjonid on ellu kutsutud walitsuse poolt 11. juunil 1920. a. wastuõdetud määruste teostamiseks („R. T.“ nr. 89/90 — 1920. a.) riigi renditalude heina- ja karjamaa peal olewa metsa kasutusõiguse kohta, mis on järgmine:

§ 3. Renditalude heina- ja karjamaa peal olew mets, kui ta oli rentniku kasutada, läheb rentniku omandusse:

a) kasuta, — kui praegune rentnik, eht tema eel-täija, sellelt rendiõigus praegusele rentnikule pära-damise korras edasi läinud, vähemalt 40 aasta jooksul seda renditalu pidanud;

b) kasu eest, mis wastab $\frac{1}{30}$ metsa tatsi hinnast iga aasta kohta, mille wõõra rentnik talu alla 40 aasta on pidanud;

d) kasu eest, mis wastab metsa täiele tatsihinnale, kui rentnik alla 10 aasta talu on pidanud.

Niitana kui puudub kirjelatud metjade kohta ülal-nimetatud ringkonnakomisjoni otsus, eht kui jar-nane otsus ka on, kuid põllutöministeriumis weel kinnitust leidnud ei ole, ei wõi rentnik selle metsa raiumisele ajuda, wastasel korral täiatse temaga kui omawolilise raiutaga ümber.

Rende määruste lisas on weel wabariigi walitsuse poolt wastuõdetud määrused („R. T.“

nr. 98 — 1921 a.), milledega riigimaade rentni-tudel, selle maa kindlate piirimärtidega ära tä-hendatud, netle põlise tarwitamise õigusega läte antud, ja kes seda tegelikult harima on hakanud, — wõimalus on jäetud heina- ja karjamaadel kas-wawaid puid, millede jämedus üle 3 tolli, järg-mistel juhustel raiuda:

Heina- ja karjamaade puhastamise ja põllu juu-retegemise otstarbel wõib riigimaade rentnik tema läes kasutada olewal heina- eht karjamaal olewaid ühtsuid puid, wälja arwatud tammed, saared ja wahtrad, rendiaja jooksul kasuta raiuda. Karja- ja heinamaa iseloomu, taswawate puude kasutamise juhtes, määrab kindlaks ringkonnawalitsuse kohali-kult metshälemalt saadud andmete alusel.

Ei ole aga rentnikul sarnast heina- ja karjamaa puhastamise luba, siis on raiumine ka selles mõttes üle 3-tolliliste puude kohta lubamatu ja tunnista-takse omawoliliseks raiumiseks.

(Särgneb.)

Palgamaa pidamise kohta.

Eelmises „E. Mets'as“ nr. 7 kirjutas Chr. met-sa-ametnikkude palgamaade asjus muu jenas: „Palga-maade kohta peaks seadus ülemusele siiski õiguse andma alluwalit ametnikkult nõuda, et palgamaa korraldust haritaks ja põllukraawid ja heinamaad korras hoitaks.“

Minu arust ei wõi niisugune wätine jundus sihtie, waid peaks kasutama teed teida, et metshämetnikul ise huwi olets tema läes kasutadaolewaid põlde ja heinamaid korras hoida. See ei sünni aga jeni, kui metshämetnikul puudub kindlustus, et tema tehtud parandustööd temal tulewal aastal juba kaduma ei lähe.

Metshämetnik on praegustes oludes ühepäewa põllumees. Olen kuulnud mõndagi kurawat: „Küllits ristihaina maha, aga ei tea, kes tulewal aastal tarwitab!“ Igaford ei ole sellest weel küllalt ja ei kindlusta jul kohta, et ja korraldust oma ameti-kohtuseid täidab.

Soowitaw olets korraldus, et metshämetnik wõits oma põllu ja heinamaa peal hädatarwilikud tööd, nagu kraawide taewamine, kiwide koristamine, teede tegemine jne., selles kindlas teadmisel teha, et tema töd kohast kasutades õiglase tasweerimise järele kasu-tatakse. Meie ei ole weel nii ideaalsed kommuniis-tid, et ennastjalgawalt ühistonna kasuks töötada.

Olgu sijemine jundus, aga mitte wätine.

J. Sibirits.

Rodumaalt.

Teine metsateadlaste päew.

Magu jaanuarikuul esimesel metsateadlaste päe-wal kawatsetud, peeti teine metsateadlaste päew 26. ja 27. juunil kaastre Perawallas. Kõmmud elid peale üliksoli metshäjatonna õpejõudude ja juurema hulga üliõpikaste ka weel mõned metshälemad. Rahjuts oli ilm lõpupoole liig wihmane, mis met-shäkäimist waremalt jundis lõpetama.

Kaastre Perawallas mõddasaadetud päewad palku-sid siiski palju huwitawat ja jääwad igale jääda-walt meele. Wastuõdimine noorte ametwendade poolt oli küllatav ja südanlligitaw.

Metsateadlaste päewa juhatas h-ra doti. Mahtle-ten, kes meie õpemetskonda, kus ennemalt üks

meie tublimatest metsaõnnetest — Maanad, — tõotanud oli, näitas. Seal ei ole ainult juured, üle maa tuntud, metsateed kuuwatamisraamidega tehtud, waid ka huwitamad kultuurid meile paranoujeks jäetud, millest palju õppida võime.

Sõja ajal olid teed, kraavid ja tarvilikud metsaravitsemise tööd lohatile jäetud; nende torraldusele on nüüd h-ra dotj. Mathiesen oma püsiva tahteduga ajunud. Opemetstond, kui niisugune, ei paku ainult õppijatele, waid ka igale metsateadlasele palju õpetust oma mitmekesidusega nii puiestiklute kui ka maapinna poolest ja on oma praeguse juhatusel all selleks otstarbeks igapäevi torraldatud. Võsi juures asuwates taimedeades jattatate asjatundlikult katseid, kasvatatakse juur hull mõdramaa puud jne. Metjas seatakse lorda iga aasta teatud aja teesid ja kraawisid, wõetakse ette mitmed kultiveerimise ja noorendamise wiisid ja selleks otstarbeks maapinna ettevalmistused, nii atlega kui abruga, pööratakse tähelepanu iga üksiku puiestiku ja isearanis tema juurekaswu peale, wõetakse ette õigel ajal läbitraimised ja ravitsemised, peetakse silmas maapinna muudatused, mis aja mõjudega ingitud, juhatakse siinad lahjuiklute putukate, seente jne. peale ja wõetakse tarwituete nende wastu wõitlemisel abinõud, nõnda et ühe lõnaga ütelda võib: „ametwennad, siin tehakse tööd ja siin wõite palju õppida“. Rahjuks rli aga ametwendi liig wähe kohale ilmunud. Metjade peawalitsuse poolt on selleks koostööwõimiseks luba antud ja iga metjamees oleks pidanud seda juhust kasutama. Siin oli loht, kus igauks wõis unustada oma kantselei ja kodused tööd, siin puhkas õhus oli wõimalik üksteist tundma õppida ja luua ametwennalikku ühinemist.

Peale metjas käimist olid õhtutel lõbusad koostööwõimised, kus h-ra dotj. Mathiesen tutvustas meid opemetstonna ajalooaga ja h-ra dotj. Daniel puhus juttu oma Saksamaa reisist ja seal nähtud uudistest. Rõhulinnitus oli maitsen ja wõrdlemist odaw.

Peaaegu jeda metsateadlaste päewa täieski lorda käimist tunnistama ja tänan weel lord ädtegi jaid ja waerandgi jaid.

Rolga metskonnast.

Rolga osakond pidas 20. juulil j. a. oma aasta peakoosoleku, millest osa wõtsid 20 liiget.

Osakond awas oma tegevuse 30. detj. 1920 a. 24 liikmega. Lahkunud on liikmeid osakonnast: surma läbi 1, teise metstonda üle läinud 1, muudel põhjustel lahkunud 4; juure on tulnud 6 liiget, nii et osakonnal praegu 21 liiget on.

Koosolekuid on peetud 9, nendest aasta peakoosolekuid 1.

Koosolekul on nii mõnagi metsamajapidamise, metja korrahoidmise ja osakonna eluliste küsimuste üle arutatud, kuid kõit edasijõudmiseta jäänud, mida sellega põhjendada võib, et suurem jagu osakonna liikmetest wanad, wiletsates majapidamistes, üksteisest kaugel asuwad ja ka arusaamatustest osakonna tegevuse üle.

Rasja seisulord on wilets, sest muid sisjetulekuid peale liikmemaksude ei ole.

Sisjetulekuid oli: liikmemaksudest 3.427 mt. 56 p., sisjastumise maksudest 270 mt. ja lingitust osakonna liikmete poolt 2200 mt. — kokku 5897 mt. 56 penni.

Wäljaminekud: kehtjubaatusele 1327 mt. 56 p., kantselei, posti jne. kulustid 1300 mt. 50 p. ja kongressi jaaditulele 1600 mt. — kokku 4227 mt., jaldo kassas 1670 mt. 6 penni.

Liikmemaksusid osustati wõtta edaspidi parandatud põhikirja järele 150 mt. aastas.

Koosolek lõppes põnewate läbirääkimistega palgatüsimuse üle ja päewapildistamisega.

Wäljaare metstonnast.

Meie metstonnas on ka G. M. A. osakond olemas, kuid tema tegevusest kuuleme õige wähe, peaaegu mitte midagi. Istutakse ja odatakse waguist et: „mis teised saavad, jeda saame meie ka“. Ei arwata ka tarwilituks oma ajatirja tellida ega lugeda, sest: „oleme ju wanad metsawahid, endisel ajal saime läbi, mis tarkust meil nüüd rohkem tarwis läheb?“

Dotame igatsusega, millal ka meie metstonnas wärstem tuul puhuma hakkab.

X.

Lühemad teated.

Planeeritud metjamaad.

Maareformi teostamisel on paljudel juhtumistel metjamaad põllumajandusliste maade külge planeeritud ja wäljemaad meesalasiid maatorralduse peawalitsusele üle antud wäljarentimisels. Sellest hoolimata efinewad kodanilud wahetpidamata soowiawaldustega metjamaade araplaneerimise üle. Täiendatud maaseaduse järele wõib aga metjamaid ainult niipalju planeerimisele määrata, kui palju metjata maad metjakultuuri alla wõetakse. Et seaduse nõuete järele sallitaba, kogub metjade peawalitus kõigilt metjaõnnetailt teateid: kui palju 1920—1922 ja 1923 a. metjamaad mõijate planeerimisele ära planeeritud ja kui palju planeerimisele otstarbel metjade peawalitsuse torraldusel maatorralduse peawalitsusele üle antud. Teadete kogumine on ühenduses kodanilute palwetega metjamaade araplaneerimise asjus.

Raienormide remideerimine.

Mõnelt poolt on arwamist awaldatud, et meie metjade iga-aastane raienorm iga-aastastest juurekaswust juurem olewat, mida sellega põhjendada wõimwat, et paljudel juhtumistel on pärast uute metja torraldustawade kottuseadmist osa uutesse lawadesse üleswõetud metjamaadest ära planeeritud, mille tõttu ka raienormisid wähenendada tuleks.

Et raienormide suuruse küsimus riigimeija majapidamises äärmiselt tähtis on, siis wõetakse metjade peawalitsuse poolt remideerimise alla, kas peakalutuse normid endisel määral maksma wõiwad jääda, wõi peab neid wähendatama eht juurendatama ja kui juurel määral.

Etteraiumiste liikideerimine.

Asunikkude ja sõjapõlenute ehitusmaterjalidega warustamisel on metjamalitsus sunnitud olnud paljudes koihades otaspuulankide etteraiumist lubama. Korraliku metjamajapidamise huwid nõuawad, et etteraiumiste liikideerimine pea sünniks. Sellepärast paneb peawalitus metjaõnnetele ette wõimalust mõdda juba käesolewal aastal nende liikideerimisele ajuda, kui asunikud ja sõjapõlenute warustamine etteraiumise jättamist tarwilituks ei tee.

Liikideerimine sünnib nii, et metjandilikes, kus etteraiumist on olnud, niilaua täit kasutusnormi

wälja ei raiuta, kui kõik ettearvumised lüstitatud ei ole. Kui ruttu teha ühine lühidatamine sünnib, ole-
neb metsa rohkusest ja kohalike elanike ja asu-
tuste nõudmistest metsamaterjaalide järele.

Ajunikkude varustamine ehitusmaterjaaliga.

Et ajunikkude taebtused selle üle, et mets nende
ajukohtade läheduses oksjoni teel müügilie määr-
taks ja neid kaugematesse kohtadesse ehitusmater-
jaalide järele saadetakse, lõppeda ei taha, siis juhib
metsade peavalitsus metsaülemate tähelepanu selle
peale, et see niikõige rahwamajanduslikult, kui ka
poliitiliselt lubamata on, kui ajunikkudele ehitusma-
terjaalid kaugematest metsandikkudest antakse, kuna
lähematest äri ostarbeks müüakse.

Peavalitsus nõuab, et edaspidi enam taebtustele
alust ei antaks.

Raieringide kõrgeandamine.

Põllutöministri määruse järele, mis „Riigi
Teatajas“ nr. 89 — 1923 a. avaldatud, kõrgeandataks
endiste majandusplaanide raieringid ja nimelt: a)
okaspuu majanduses 60 aasta pealt 80 aasta peale
ja b) lehtpuu majanduses 30 aasta pealt 40 aasta
peale.

Metsaametnikkude palgamaad.

„Riigi Teatajas“ j. a. nr. 85 on avaldatud mää-
rus põllutöministeeriumi ametnikkude ajukohtade
ja palgamaa küsimuse üle, kus metsaülemate, abide,
metsnikkude ja metsawahiude palgamaa normid kind-
laks on määratud.

Et ametnikkude palgamaa piirid hiljemalt 1.
maiks 1924 a. kindlaks peawad määratama, loqub
põllutöministeerium andmeid ametnikkude palga-
maade suuruse üle ja teateid, kus need asuwad.

Planeerimist kawatsetakse efinimes järjelorras neis
kohtades teostada, kus maade küsimus iseäranis te-
rawaks läinud ja palgamaade planeerimine tungi-
walt tarwilik on.

Metsaülematel tuleb efineda tarwilikkude seletus-
tega ja protestidega, kui metsaametnikkude palga-
maade planeerimine ei sünni kokkufõlas riigimetsa
huwidega.

Metsafondade rahalapid.

Metsade peavalitsus kawatseb tulewal aastal kõiki
metsafondi rahalappidega varustada ja on selleks
wastawad summad 1924 a. eelarwesse üles wõtnud.

Operatsiooni fond.

1924 a. eelarwesse on metsafõdõstuse operatsiooni
fondiks 30 miljoni marka wõetud.

Mõirahad ja stipendiumid.

Metsade peawalitsuse 1924 a. eelarwesse on üles
wõetud stipendiumiks tahale metsaasjanduse üldõpila-
sele 30.000 mrl. ja atadeemilise metsafõlõlise toetu-
sels 134.000 mrl.

Metsa ülestõõtamine riigi arwel.

Metsade peawalitsus kawatseb 1923/24 a. tege-
muse jooksul riigi arwel üles tõõtada umbes 1500
tiinu metsa.

Sissetulek metsadest.

Käesolewal aastal on metsadest saadud sissetulek
juba üle 500 miljoni marka juur. Aasta lõpuni loo-
detakse veel üle 100 miljoni marka sisse wõtta. Sis-
setulek käesolewal aastal on eelarwes ette nähtud
479.036.000 mrl.

Metsakraamibe korjajadmine.

Meie wanade metsakraamibe piffus ulatub 8.000
wersta peale, millest tulewal aastal 500 wersta
korja kawatsetakse seada.

See töö nõuab 5.000.000 marka kulufid.
Uusi kraamibe kawatsetakse kaewada 150 wersta,
miskuguse kõõ peale tulub 2.625.000 marka.

Teadaanded osafondadele.

Metsateenijate kongress.

Worsti jõuab päew, kus metsateenijad jälle kogu
astuwad, et ühiselt oma hädasid ja soowisid kuul-
dawale tuua, s. o. neljandal ülemaailisel kongressil
9. ja 10. septembril, Tallinnas.

Palgamaade planeerimine tahetaks tulewalts
aastaks lõpuliselt läbi wiia, palgade normeerimise
üle on taebtusi kuulda, et paljud rahuldatus ei ole
ja veel teisi asju on küllalt, mis metsameestel
südame peal kipitawad, sellepärast olgu iga osa-
konna juhatus hool ja mure, et saadik kongressile
saadetakse. Et maffa trõõsti lootusega: „mis teised
saawad, saame meilegi!“ waid igakõõ pangu lje
kõõd külge, ainult siis edeneb meie asi.

Saaditud osafondade poolt olgu wolitustega wa-
rustatud; metsaülemad, neist metsafondadest, kus osa-
konnad awatud, wõiwad, kui metsaeriteadlased,
ühingu põhikirja põhjal kongressist wolitusteta oja
wõtta, sellepärast oleks wõõa tarwilik, et nende
metsafondade teenijad ja ametnikud, kus osafonnad
weel awamata, selleks rutuliselt jammusid astuks
ja omale Eesti Metsateenijate ühingu osakonna
awaks.

Kongressil efinewad meie paremad metsateadla-
jed referaatidega, mis ka omalagu huwitust palu-
wad ja metsameeste teadmisi laiendawad. Efin-
wad: h-ra Schabat teema üle: „Lehtmetsa majan-
dusest Eestis“, h-ra dott. Daniel — „Metsameeste
kutsehariduse tähtsusest“ ja teised.

Mii siis, kõõ osafonnad saatte oma saaditud!

Liikmematsude kohta.

G. M. ühingu muudetud põhikirja järele tuleb
maffa osakonna liikmetel sisseastumise maffu 50
mrl. ühekordselt ja liikmemaffu 150 marka aastaks.
Wõõmed osakonna juhatused ei ole sellega weel,
nähtawasti, tuttawad, olgugi et sellest „Eesti
Metsas“ nr. 6, j. a., oli teatatud ja toimetatud
endiselt, sellepärast palume liikmemaffu õienda-
mist muudetud põhikirja järele korraldada.

Uued liikmetaardid.

Keitjuhatus poolt on uued liikmetaardid wal-
mistatud, misjuqused osafondade juhatusetele tellimise
peale, kui iga laardi eest 1 mark ja saatetuluks
7 marka tellimisele liqi on liqtud, postiga tähitud
palkis wälja saadetakse.

Toimetusele saadetud kirjandus.

„Romaan“ nr. 13 — 1923 a. Wastutaw toime-
taja: G. Saljaspõld. Wäljaandja: Kirjastus „Kreng“.
Üksiku numbril hind 40 mrl.

"Põlumees" nr. 13 — 1923 a. IV aastatäht. Rahvalik põllumajanduse ajakiri. Bastutaw toimetaja: cand. agr. S. Pünerjon.

"Agu" nr. nr. 28, 29 ja 30 — 1923 a. Piltidega ilustatud kirjanduse, kunsti ja kultuuri ajakiri. Was-

tutaw toimetaja: E. Dubel. Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastusühitus.

Wäljastused "Wõru Teataja", "Põhja Kodu", "Eesti", "Waba Eesti" ja "Kosjalik" järeleorralised numbrid.

Poolametslikud teated.

Metsade Peawalitsuse ringkirjad.

18. juulil 1923 a. — Nr. 28771/55.

Metsalauplejate ja teiste äriliste ettevõtete majandamise otstarbel pöörasid metsuametid sage-dasti Peawalitsuse poole igajuguste järelepärimis-tega, niisama nõuavad nad tarwilike teateid mets-fondadest, kui la maakonna metsaülematelt.

Et teadete andmist hõlbustada ja et metsu alla kuuluvad ärimehed eht ettevõtted nõutawate riik-liste maksude alla panemisest wälja ei jääks, selleks töötati Peawalitsuse poolt sellekohane teadaande blan-fett wälja, mida iga maakonna-, kui la metstkonna-metsaülem lohustatud on nõuawalt täitma ja toha-lisu maakonna metsuinspektorile saatma. Teateid annab see metstkonna eht maakonna metsaülem, selle poolt müügi, ärilise ettevõtte eht muu üle leping sõl-mitud. Lepingute kohta, mis Metsade Peawalitsuse poolt sõlmitud ja sõlmilakse, saadab teated Pea-walitsus.

Teateid tuleb saata metsuinspektoritele tagant järele 1. jaanuarist 1921 a. kuni täesolewa ringkirja saamiseni ja edaspidi iga möödnud kuu kohta järg-mise kuu 10. päewaks. Nuhusel, kui kuu jooksul min-igisuguseid müüki, wäljarentimisi, ettevõtteid jne. ei ole olnud, siis ei tule selle kuu kohta teateid saata.

Teadeteandmise alla kuuluvad: äriliseks otstarbeks müüdüd kaswawa metsa ja walmismaterjaalide müüki, tödetewõtte wäljaandmine, laua- ja tellis-kivitehaiste, jahimeeste, kalapüügi jne. wäljarenti-mine.

Sarnastel lordadel, kui materjaalide müügi puhul leping sõlmitud umbkaudse arwu peale, tuleb nõutud teated saata peale lepingu lõppsumma kindlastaju-nemist.

25. juulil 1923 a. — Nr. 28500/57.

Juhuda wõiwate arusaamatuste ärahoidmiseks teatab Metsade Peawalitsus, et kõik metsaülemad on lohustatud igajuguste wäljarenditud riigi waranduste ja päraltolemiste lepingu tähtaja liginemise korral 3 kuud enne lõpudähtaja tätejäudumist nende uue kasu-tuse kawaga Peawalitsusele esinema, wälja arwatud heinamaad.

See on wälja kutsutud asjaolul, et ära hoida igajuguseid kasutuseta seiswaid wäheaege, mis tekkida wõiwad sarnasel korral, kui kawaga wiimase silma-pilgul eht koguni peale renditähata tätejäudumist esi-netakse.

Siin juures olgu tähendatud, et igajugused riigile tekkivad kahjud, mis täesolewa korralduse mittetäli-misest juhtuwad, nõutakse selle mittetähtjatel metsa-ülematelt wastuwaidlemata korras äkse.

Metsade Peawalitsuse ülema häewatäfusud.

8. mail 1923 a. — Nr. 26. *)

Kodanik Herbert Palm määratakse arweosakonna II j. arweametniku t. t., 3. mail arwates.

Kod. Lui Jõgi määratakse metsakorralduse oja-konna nooremats maamöödjaks, 1. mail s. a. arwates.

Uudla metstkonna abimetajaülem Martin Kõn-rad paigutatakse ümber Jämeda metstkonda sama ameti peale, 23. apr. s. a. arwates.

Jämeda metstkonda ajutiselt ümberpaigutatud abimetajaülema k-daat Leonhard Puutsa loetakse teenistusest Jämeda metstkonnas wabastatut ja Waas-were metstkonda tagasiöödnutks ning oma ameti-lohuste täitmisele ajunult 18. apr. s. a. arwates.

Walga metstkonna asjaajaja t. t. Martin Wod wabastatakse ametist tema enese soovil 9. apr. s. a. arwates.

Kod. Tõnis Hindrow määratakse Walga metstkonna asjaajaja t. t. 12. apr. s. a. arwates.

Kariste metstkonna asjaajaja Bruno Fischer wabastatakse ametist tema enese soovil 1. juunist s. a. arwates.

Kod. Georg Herman määratakse Kolga metstkonna II jst. metšnikult 15. märtsist s. a. arwates.

Kolga metstkonna asjaajaja Willem Roger mää-ratakse Pifawere metstkonna I jst. metšnikult 1. mail s. a. arwates.

Tarwastu metstkonna metšnik Johan Wajar paigutatakse ümber tema enese soovil Kärsna metstkonda sama ameti peale 15. apr. s. a. arwates.

Kärsna metstkonna metšnik Jaan Sepp paigu-tatakse ümber tema enese soovil Tarwastu metstkonda sama ameti peale 15. apr. s. a. arwates.

19. juulil 1923 a. — Nr. 38.

Kod. Oskar Bernast määratakse teenistusse kan-didaadina Kuusiku metstkonda 1. juunist s. a. arwates.

Kod. Jaan Luik määratakse Wastemõisa abi-metsaülemaks 1. juunist s. a. arwates.

Kod. Elmar Kull määratakse teenistusse kand-idaadina Kuusiku metstkonda 1. juunist s. a. arwates.

Kod. Peeter Pariz määratakse Kariste metstkonda asjaajajaks 1. juunist s. a. arwates.

Kuresaare metstkonna metšnikud nimetakse ümber järgmiselt: Johan Truu — I jst. metšnikult, Hendrik Saagpakk — II jst. metšnikult ja Jwan Orb — III jst. metšnikult.

Kod. Burchard Aidak määratakse Kõngota metstkonna asjaajajaks 1. mail s. a. arwates.

*) Põgemata eelmisest numbrist wälja jäänud.

Kod. Johannes Sitstus määratleb Peawalit-
suse ajut. kätthala l. t. 14. juunist j. a. arwates.

Kod. Elmar Weissberg määratleb Kambja
metstona abimetajulemaks 1. juunist j. a. arwates.

7. juulil 1923 a. — Nr. 40.

Käsitl 8. juunist j. a. nr. 37 muutmiseks lugeda
Uudla metstonna metajulemaks Heinrich Reise tee-
nistusest wabastatuse mitte 21. maist j. a. waid 12.
juunist j. a. arwates.

Loobu metstonna abimetajulemaks Johannes Laas
paigutatatakse ümber teenistuse huiwides Uudla metst-
tonda sama ameti peale 25. maist j. a. arwates.

Kambja metstonna abimetajulemaks Boris Ja-
rewsky paigutatatakse ümber teenistuse huiwides
Loobu metstonda sama ameti peale 1. juunist j. a.
arwates.

Kisaku metstonna abimetajulemaks Alfred Laanjo
paigutatatakse ümber tema enese soowil Bagari metst-
tonda sama ameti peale 1. juulist j. a. arwates.

Loobu metstonna asjaajaja l. t. Elfriede Matti-
sen paigutatatakse ümber tema enese soowil Uudla
metstonda sama ameti peale 1. juunist j. a. arwates.

Uudla metstonna asjaajaja Oskar Will paiguta-
tatakse ümber tema enese soowil Porkuni metstonda
sama ameti peale 11. juunist j. a. arwates.

Porkuni metstonna asjaajaja Johannes Kii-
manson paigutatatakse ümber tema enese soowil
Loobu metstonda sama ameti peale 1. juunist j. a.
arwates.

Kod. Aleksander Diep määratleb teenistuse
kandidaadina Tapa metstonda 20. juunist j. a. arwa-
tes.

Kod. Ado Weeber määratleb teenistusesse
kandidaadina Uudla metstonda 1. juul. j. a. arwates.

Kod. Artur Fau määratleb Wigala metstonda
asjaajaja l. t. 9. märtsist j. a. arwates.

Kod. Jaan Nõmme määratleb Kikulbi mets-
tonna asjaajaja l. t. 5. maist j. a. arwates.

Kod. Leopold Pihno määratleb Kolga metstonna
asjaajajaks 1. maist j. a. arwates.

Kod. Johannes Kristjan määratleb Sutlema
metstonna II jaostonna metajulemaks 16. juunist j. a.
arwates.

10. juulil 1923 a. — Nr. 41.

Metsade Peawalituse ülem Julius Kitting
loetatakse Wabariigi Walituse otsuse põhjal tema enese
soowil ametist wabastatuse ja põllutööministri käsuga
määratuse Diisu metstonna metajulemaks 16. juulist
j. a. arwates.

20. juulil 1923 a. — Nr. 42.

Aimla metstonna metajulemaks Arnold Siid mää-
ratatakse Wihandi maakonna metajulemaks 20. juu-
list j. a. arwates.

Põltsamaa metst. abimetajulemaks Nikolai Kiwi
määratatakse Aimla metstonna metajulemaks 20. juu-
list j. a. arwates.

Piirjalu metstonna asjaajaja August Kall wa-
bastatakse ametist tema enese soowil 15. juulist j. a.
arwates.

Petseri metstonna asjaajaja Marie Piller wa-
bastatakse ametist tema enese soowil 15. juulist j. a.
arwates.

Kod. Hans Saks määratleb Petseri metstonna
asjaajajaks 16. juulist j. a. arwates.

Türi metstonna metajulemaks Johan Feder kustu-
tatatakse surma puhul Mets. Peaw. ametnikkude nime-
kirjast 19. juunist j. a. arwates.

Kod. Erich Sahko määratleb Türi metstonna
metajulemaks 15. juulist j. a. arwates.

Pulkaste metstonna asjaajaja Joosep Dinass
wabastatakse ametist tema enese soowil 1. augustist
j. a. arwates.

Kirjast.

Küsimused ja wastused.

Küsimine: Kas on metajulemaks lohusatuse asjaajaja
käjutusel metsa hindamise planketid täielikult wäl-
ja rehtendama ja siis täiesti wäljatõstatult temale
üle andma, wõi on nii, nagu ajutise juhatuskirja
§ 19 juhatab? Metajulemaks.

Wastus: Ajutise juhatuskirja § 19. mõte on see,
et metajulemaks lugemislehed täis täidawad ja metaja-
ulematele edasi annawad. Kuid et lugemislehed
ainult puude arwu ja jämeduse järgust ei sisalda,
waid ka veel teisi andmeid, siis peab oletama, et
metajulemaks lohusatuse on kõik need lahtrid lehte-
del täitma, mis nad üldse täita wõiwad, j. o.
peawad ka massi ja hinna wälja arwama.

Küsimine: Wene walituse ajal anti metajulema-
jatele ühes küttepuudega ka tasuta tarbepuid
(riistapuid), mis majapidamises hädasti tarwis oli.
Kas on ka nüüd võimalik saada wäiksel arwul
oma majapidamises juures tarwisminemal tarbe-
puud hinnata? Praegu neid hinnata ei anta, wal-
weametnikud osta ka ei sohi: loetatakse hangel-
dajaks. G. D.

Wastus: Tasuta tarbepuude andmine ei ole
seaduses ette nähtud. Tarbepuid, mis majapidamises
hädasti tarwilikud, wõib osta üldisel alusel.

Küsimine: Kas tulewad „R. L.“ nr. 85 j. a.
awaldatud põllutööministreeriumi ametnikkude pal-
gakõrge määruse § 3 määruse järele metjawahide
kohad, mis üle 15 ha suurel, planeerimise alla,
kui nimetatud kohad asuwad metsa piirides ja on
endised walutalud, kus metjawahi perekond on
3—4 põlwe elanud ja ise hooned ehitanud? Kas
on seesuguse metjawahi koha planeerimisele mää-
ramiseks seaduslik alus olemas? G. D.

Wastus: Määrus täib metjawahi lohtade kohta.
Walutalud planeerimisele selle määruse järele et
tule.

Küsimine: Kas on maakonna metajulemate as-
jaajajad, kes linnades eralorterites elawad, põllu-
tööministreeriumi ametnikkude palgakõrge seaduse
põhjal digustatud oma korterite kütteks küttepuud
jaama? Asjaajaja.

Vastus: Ei ole. Porter küttega on ette nähtud kantsleile juures.

Küsimine: „Riigi Teatajas“ nr. 85 s. a. on välja kuulutatud metsailematele, abimetsailematele, metsnikkudele ja metsaohvitidele autarvate küttepuude norm, kuna asjaajajate kohta seal midagi öeldud ei ole. Kas on asjaajajad õigustatud oma eluruumide kütteks ja toidu valmistamiseks ka riigimetsast puid saama lünnurahata või ei? Kui ei ole õigustatud saama, kas saab siis ikkagi nende palgast 10% maal elamise tõttu maha arvatud või jääb see mahaarvamise ära?

Asjaajaja.

Vastus: „Riigi Teatajas“ nr. 85 välja kuulutatud määruse § 1 põhjal on metsailema kantsleiruumis ja asjaajajate ning kantsleiametnikkude korteris ette nähtud kuni 3 tuba ja selleama määruse § 2 põhjal nende ruumide kütteks 1 kantslil puid iga ahju peale ja 1,5 kantslilda tgr pliidil peale aastas, nii ei või asjaajajad enam eraldi puid saada.

10% palgast mahaarvamise jääb maal elavate ametnikkude kohta ilka maksvaks.

Küsimine: Kas on maal elavate metsailemate asjaajajate tarvis ka aiamaad ette nähtud? Seni mingisugust korraldust sellel alal ei ole olnud ja ei ole ka tekkjühatus selleks sammujid astunud.

U. V.

Vastus: Praeaurse määruse järelle on asjaajajad aiamaast ilma jäetud, olguigi et läinud aastal ülemaalsel kongressil aiamaa tarvidust asjaajajatele toonitati ja E. M. A. tekkjühatus kongressi soovide kohaselt sammujid astus.

Loobetavasti tuleb see küsimus tänavusel kongressil jälle päevakorrale ja kui valitsus metsateenijate õiglastele nõuetele vastu tuleb, võiks seal, kus metsailemate ja abide palgamaad weel planeerimata, ka asjaajajate tarvis natuke aiamaad eraldada. Tekkjühatus on alati sellel seisuks kohal olnud, et asjaajajatel maal aiamaa ja natuke heinamaad peab olema.

Küsimine: Kas metskonna asjaajaja kuulub administratsioonile ametnikkude hulka ja kas temal on õigus vastavalt müüsimärki teenistuse ajal ka väljaspool teenistust landa?

Asjaajaja.

Vastus: Küsimus enesest on selgitamata, kuid välja minnes seiskohast, et müüsimärki ametkonna tundemärgiks on, peab oletama, et ka asjaajaja, kui metsaametkonda kuuluv isik, teda landa võib.

Küsimine: Kas metskonna asjaajajal on õigus igal ajal oma metskonna piirides püüfuga kida ja loota karjatamises ja metsajeaduste rikkumises jüüdioleraid isikuid kinni võtta?

Asjaajaja.

Vastus: Püüfi pidamiseks ja enesega liigi kaudmijeks peab luba olema. Metsajeaduse rikkujaid tuleb üles anda, kas neile metsaametnikkudele, kellele mets järelevalve suhtes allub eht politseile.

Küsimine: Kas on metskonna asjaajajal õigus oma metskonna piirides jahil kida, jahiseadusi ilmas pidades ja kas temal mõõdas metskonnas jahil käies (sealse metsailema loaga) ka maakonna valitjuse luba peab olema?

Asjaajaja.

Vastus: Püüfi kaudmijeks peab luba olema, peale selle peab maakonna valitjusest üldine jahiluba olema ja siis veel luba sellelt, kelle maa peal kawatseb jahil kida.

Küsimine: Kas metskonna asjaajaja on kohustatud kantsleilest väljaminevatele paberitele alla kirjutama ja kui palju ja misuguse seaduse järelle on tema kantsleile eest vastutav?

Asjaajaja.

Vastus: Paberitele allakirjutamine on asjaajajatele Metsade peaw. poolt ülesandeks tehtud. Allakirjutatud paberite andmete ehtjuse eest on asjaajaja metsailema ees vastutaw.

Kirjawastused.

J. N. — **Võrus:** „Kodu ümbrus“ ilmub ebaspidi. Palume kirjutada kõigest, mis meie metsateenijate peret huvitada võiks.

J. Põllumees: „Sügisel“ oleks septembri numbrisse nagu vara.

N. O.-l. — **Jäärjas:** Saadetus kohaliku tähtsusega, ei ilmu. Ku teie metamehed nii soojades pefades istuvad, et neil ei ühingut ega ka kirjadust tarvis ei lähe. Rahjul!

S. Sõ. — **Põllis:** Palume saata. Asjalikkudele kirjutustele anname heameelega ruumi.

W. A.

Metsaülem!

Kas Teie metskonna metsateenijad on „Eesti Mets'a“ tellijad? Kui ei, siis soovitage, et nad oma ettevõtet toetaks ja „Eesti Mets'a“ telliks. Kõik numbrid aasta algusest peale on weel saada.

„Eesti Mets'a“ talitus.

Wäljaandja: Eesti metsateenijate kutsühhisus.

Wastutaw toimetaja: A. Metzje.

Tallinna Eesti Kirj.-üh. trükkkoda, Pikk tän. 2.

Eesti metsaametnikud!

Edendage tarvitajate ja põlluharijate ühistegewust kui ainsamat abinõu, mis tagasi annab töötawatele rahwakihtidele nende töö tagajärjed.

Olge eesrinnas tarvitajate-ühisuste asutamisel, seal, kus neid weel ei ole.

Nõu ja juhatust ühisuste asutamises annab igal ajal

Eesti Tarvitajate Keskühisus

Tallinn, Wiruwärawa puiestee 15.

Eesti Metsateenijate Ühingu osakondadele.

9. ja 10. septembril s. a. peetakse ära Tallinnas, Kadriorus, Akvaariumi ruumes h-ra Põllutööministri ja Metsade Peawalitsuse lubaga

IV. üleriikline metsateenijate kongress.

Päewakorras on:

- 1) Kongressi awamine.
- 2) Juhatuse ja mandaatkommissjoni walimine.
- 3) Referaadid h-rade Schabak'i, Daniel'i ja teiste poolt.
- 4) Päewakorra läbiwaatamine ja kinnitamine.
- 5) Kommisjonide walimised päewakorra punktide kohta.
- 6) Keskjuhatuse ja „Eesti Metsa“ 1922. a. aruanne ja 1923. a. eelarwe.
- 7) Palkade ja palgamaa küsimus.
- 8) Aruanded kohtade pealt.
- 9) Keskjuhatuse ja rewisjonikommisjoni walimine 1924 a. peale ja
- 10) Kongressil ülestõstetud küsimused.

Osakondi palutakse tingimata omad saadikud üldkoosolekutel walida ja neile õigekstunnistatud protokollil ära kirjad ehk sellekohased juhatuse tunnistused ligi anda.

Saadikud walitakse: kuni 30 liikme kohta üks ja üle 30 liikme — kaks.

E. M. Ü. Keskjuhatuse.

O. E. HERODES ja P. M. PRICK

Ehitusmaterjaalide ja kütteenite ladu TALLINNAS,
Wiljandi tän. 9, kõnetraat 863.

Ostab igal ajal:

metsa ja igasugust metsa- ja ehitusmaterjaali.

Müüb ladust:

Palke, talasid, okas- ja lehtpuulaudu, telliskiwe, tulekindlaid kiwe (Schamott), lupja, tsementi, tsement kaewu- ja weetorusid, :: :: põletispuid ja igasugust ehitusmaterjaali. :: ::

Oma saeweski ja hõweldamise wabrik.

Igasuguseid palke wõetakse wastu laudadeks ja plankideks lõikamiseks, kantamiseks ja hõweldamiseks. — Karniiside ja pildiraami liistude walmistamine. Kõik tööd tehakse korralikult, ruttu ja ajakohaste hindadega.

Ehituskruuntide väljarentimine.

Awalikul enampakkumisel saavad 1. septembrist 1923 arwates
99 aasta peale väljarenditud riigimetsamaast planeeritud kruunid:

29. augustil 1923. a. kell 12 Pärnu maakonna metsaülema kantseleis, Pärnus, Karja
tän. nr. 11, Siigaste pooljaama juurest kruunid nr. nr. 2—9, 0,743 kuni 1,47 hektari
(1632—2520 ruutsülla) suuruseni.

Pakkumine võib olla suusõnalik ja kirjalik ja on ilma järeppakkumiseta. Kirjalikud
pakkumised, 20 mk. eest tempelmarkidega warustatud tulewad ühes 50% kautsjoniga pak-
kumise algust ära anda. Ühele isikule rohkem kui 2 kruunti välja ei rendita. Lähemaid
teateid väljarenditawate üksuste ja rendilepingu tingimiste üle saab metsade peawalitsusest,
Pärnu maakonna metsaülemalt ja Lodja metskonna metsaülemalt.

Metsade peawalitsus.

A./S. „Atlanta”

o s t a b

kõikides jaamades kuuse- ja männi-

palke

Tallinn, Wiru tän. nr. 4.

Eesti mehaanilise puutööstuse aktsiaselts

A. M. LUTHER

TALLINNAS

walmistab :

Mööblit

wineer kartonge

wineer kohwrid

wineer kooliranitsaid,

wineer aktimappe

wineer käsitrumlid

wineer toolipõhju

wineer platesid

wineer labidaid j. n. e.

Müügikoht	TALLINNAS:	Wana Posti tänav nr. 9.
"	TARTUS:	E. M. Jürgens'i juures, Wana tänav nr. 17.
"	Walgas:	P. Saretok'i juures, Moskwa tänav nr. 15.
"	Petseris:	E. Nassar'i juures Kaubareas.
"	Wiljandis:	R. Eitelberg'i juures.
"	Wõrus:	J. Kiesler'i juures, Jüri tän. nr. 12-b.
"	Rakweres:	Roman Jürgens'i juures.
"	Pärnus:	J. D. Ammende juures.